

FRANCISZKANIN W KANCELARII PARAFIALNEJ

Kancelaria parafialna jest miejscem, w którym duszpasterz może spotkać się w sposób bezpośredni z człowiekiem. Stwarza to okazję nie tylko do załatwienia spraw, z którymi ludzie przychodzą do kancelarii, ale także do bliższego poznania konkretnego człowieka, jego wiary, problemów oraz opinii. Kapłan w kancelarii jest przedstawicielem Kościoła, wypełnia czynności urzędnika, jednak zawsze musi być duszpasterzem, troszczącym się o zbawienie człowieka. Nierzadko spotkanie z kapłanem w kancelarii parafialnej może na wiele lat zaciążyć na stosunku człowieka do Kościoła, a nawet do Boga. Istotnego zatem znaczenia nabiera styl posługi sprawowanej w kancelarii parafialnej. Można więc pytać, na ile duchowość, którą starają się żyć naśladowcy św. Franciszka, powinna wpływać na ich posługę w kancelarii parafialnej? Jakie jej elementy warto eksponować w tak ważnym miejscu parafialnej posługi, jaką jest kancelaria? Poszukując odpowiedzi na postawione wyżej pytania, trzeba najpierw ukazać, jak współcześnie powinna wyglądać posługa duszpasterska w kancelarii parafialnej, aby następnie zaprezentować charakterystyczne postawy franciszkanina w kancelarii parafialnej. Należy jeszcze dodać, że mówiąc o posłudze franciszkanina w kancelarii, mamy na myśli przede wszystkim kapłanów, a w pewnych sytuacjach braci zakonnych, siostry oraz członków Franciszkańskiego Zakonu Świeckich.

1. Kancelaria miejscem sprawowania duszpasterstwa

Po Soborze Watykańskim II obserwuje się wzrost znaczenia kancelarii parafialnej, zwłaszcza na płaszczyźnie duszpasterskiej. Kancelaria parafialna jest nie tylko urzędem, czyli biurem, gdzie rejestruje się chrzty, śluby, pogrzeby itp., załatwia rozmaite formalności, gromadzi i przechowuje dokumentację parafialną oraz prowadzi działalność, obsługującą potrzeby gospodarcze parafii (koszty, wydatki, inwestycje), ale też miejscem prowadzenia działalności duszpasterskiej.

W kancelarii parafialnej kapłan spotyka się nie tylko ze swoimi parafianami i ludźmi wierzącymi, ale także z osobami niezbyt zaangażowanymi w życie parafii, a czasami z ludźmi niewierzącymi, braćmi odłączonymi czy wyznawcami

innych religii. Stwarza to wiele okazji do szczerzej rozmowy, wyjaśniania wątpliwości i nieporozumień, udzielania duszpasterskich rad i pouczeń. Kancelarię można także potraktować jako miejsce sprawdzania w praktyce tego wszystkiego, co kapłan głosi, zwłaszcza odnośnie miłości Boga i bliźniego. Nie oznacza to wszakże, że wszelkie żądania ludzkie należy w kancelarii wypełniać. Duszpasterz jest tam ustanowiony jako stróż prawa ewangelicznego i kościelnego i nieraz musi grzecznie, lecz stanowczo odmówić spełnienia pewnych żądań, co czyni tą posługę duszpasterską trudną i często niewdzięczną¹.

Wierni przychodzą do kancelarii parafialnej w ważnych momentach życia, oczekując od swego duszpasterza pomocy, rady, zrozumienia i pociechy. Takimi znaczącymi wydarzeniami w życiu człowieka jest zgłaszanie dziecka do chrztu, przygotowanie do I komunii św. i spowiedzi, sakramentu bierzmowania, małżeństwa oraz zgłaszanie pogrzebu bliskich osób i zamawianie intencji mszalnych. W tych szczególnych chwilach życia człowiek jest wrażliwy i przeżywa każdy przejaw życzliwości lub okazanej niechęci. Równocześnie bywa wówczas bardziej otwarty na Ewangelię Jezusa Chrystusa.

Posługa duszpasterska w kancelarii parafialnej musi być działalnością zorganizowaną. Wymaga to najpierw przygotowania odpowiedniego, wydzielonego i przystosowanego do tego typu pracy pomieszczenia biurowego, pokoju do poufnych rozmów z kapłanem wraz z przylegającą do nich poczekalnią z dogodnym dojściem, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych. W pomieszczeniach tych, obok symboli religijnych, powinny znajdować się plakaty informujące o programach uroczystości lokalnych i ogólnokrajowych, mapa i historia parafii, informacje o diecezji, adresy i telefony rozmaitych poradni, foldery informujące o porządku nabożeństw, inicjatywach duszpasterskich, foldery ewangelizacyjne i katechetyczne dla różnych grup wiekowych².

Kancelaria parafialna musi być wyposażona w pieczętki (KPK 535 § 3), formularze³, podręczną biblioteczkę⁴, telefon, fax, komputer z dostępem do internetu.

¹ H. Miastowski, *Duszpasterz w kancelarii parafialnej*, [w:] *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*, Warszawa-Poznań 1983, t. 6, ss. 420-421.

² Zob. K. Klauza, *Media w nowoczesnej parafii. Sugestie pastoralne stare i nowe*, Częstochowa 2003, ss. 163-166.

³ Świadczenia chrztu, ślubu, pogrzebu; zaświadczenia pozwalające być chrzestnym; kartki do spowiedzi dla rodziców, chrzestnych i narzeczonych; protokoły przedślubne; prośby o wygłoszenie zapowiedzi; świadectwa wygłoszonych zapowiedzi; licencje do błogosławienia małżeństwa; zawiadomienia o zawartym małżeństwie i inne.

⁴ Pismo Św., Kodeks Prawa Kanonicznego i komentarze do niego, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, instrukcje, dokumenty synodalne, spis duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego, kalendarz liturgiczny, spisy poradni, punktów konsultacyjnych, telefonów zaufania itp., spis godzin mszy św. w okolicznych kościołach i inne.

Franciszkanin w kancelarii parafialnej

tu. Ponadto jest ona miejscem, w którym dokonuje się czynności ewidencyjnych parafii, czyli prowadzenia ksiąg metrykalnych, zwanych parafialnymi (ochrzczonych, zaślubionych, zmarłych – KPK 535 § 1) oraz innych ksiąg mających charakter duszpasterski, historyczny lub dokumentujących działalność ekonomiczną parafii⁵. Wszystkie księgi razem z pieczętkami winny być umieszczone w odpowiednio zabezpieczonym archiwum parafialnym, służącym przechowywaniu akt dawnych, rzadko używanych lub objętych tajemnicą⁶.

O skuteczności oddziaływania duszpasterskiego kancelarii parafialnej decyduje także jasna i dostępna informacja o godzinach przyjęć. Służą temu odpowiednie informacje, umieszczone przy kancelarii (wywieszka z godzinami otwarcia), w gablotkach parafialnych, na stronie internetowej parafii, w gazecie parafialnej, a także regularne przypomnienia w ogłoszeniach parafialnych. Czas urzędowania kancelarii musi być adekwatny do wielkości parafii i jej potrzeb, zaś sprawy nadzwyczajne (np. pogrzeb) lub petenci przyjezdni powinni zostać obsłużeni w każdym czasie.

2. Franciszkanin – sługa Kościoła

Św. Franciszek z Asyżu, „mąż katolicki i apostołski” – jak go określił Julian ze Spiry – był przez całe swoje życie wiernym synem Kościoła katolickiego, który miał zawsze za matkę i mistrzynię. Życie na wzór Ewangelii i życie w Kościele katolickim były dla niego rzeczywistościami, których nigdy nie rozdzielał. Św. Franciszek pragnął, aby jego naśladowcy byli zawsze poddani i ulegli Kościołowi, ugruntowani w wierze katolickiej i wiernie zachowywali Ewangelię Jezusa Chrystusa⁷.

Podobnie każdy franciszkanin pracujący w kancelarii parafialnej nie może zapominać, że jest przedstawicielem Kościoła katolickiego. Dla osób przychodzących do kancelarii powinien stawać się przykładem człowieka głęboko i autentycznie kochającego Kościół. Powinno się to przejawiać nie tylko w gotowości do obrony Kościoła, ale w umiejętności przybliżania tajemnicy Kościoła wszystkim, z którymi spotyka się w kancelarii. Ich nastawienie do Kościoła bywa

⁵ Np. księga bierzmowanych (z indeksami); protokoły przedślubne, księga zapowiedzi; księga korespondencji; kartoteka - wykaz parafian, księga ogłoszeń duszpasterskich; kronika; księga wizytacji kanonicznych i dziekańskich; księga I komunii św.; księga chorych; dokumenty związane z erygowaniem parafii, listy pasterskie; pisma i komunikaty kurii; plany budowy, korespondencja z władzami.

⁶ A. Kaczor, *Kancelaria parafialna*, [w:] R. Kamiński [red.], *Teologia pastoralna*, T. 2. *Teologia pastoralna szczegółowa*, Lublin 2002, ss. 81-86; zob. S. Olczak, *Kancelaria*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2000, t. 8, kol. 551.

⁷ Św. Franciszek, *Reguła zatwierdzona*, [w:] W. Michalczyk [red.], *Święci Franciszek i Klara z Asyżu. Pisma*, Wydanie łacińsko-polskie, Kraków-Warszawa 2002, rozdz. 12, w. 5, s. 191.

różne, czasami związane z jego błędnym, obciążonym stereotypami rozumieniem albo naznaczone bolesnymi doświadczeniami z przeszłości. W takich sytuacjach naśladowca św. Franciszka może, zarówno swoją postawą, jak i odpowiednią argumentacją, kształtować właściwe widzenie Kościoła.

Przywiązanie i miłość św. Franciszka do Kościoła oraz nacisk na należną mu wierność wyraźnie odróżniają go od większości ruchów religijnych jego czasów. Miały one często nastawienie antykościelne i antysakramentalne, co prowadziło do niechęci wobec duchowieństwa. Święty z Asyżu z szacunkiem odnosił się do papieża, biskupów i kapłanów, podkreślając ich godność wypływającą z sakramentu kapłaństwa. Takiego szacunku wobec duchownych powinien doświadczyć każdy, kto spotyka w kancelarii parafialnej franciszkanina. Jego praca w kancelarii powinna wyrażać wierność papieżowi, miejscowemu biskupowi oraz szacunek wobec księży, zwłaszcza z dekanatu. Wyraża się to poprzez współpracę w ramach dekanatu i w diecezji, unikania wszelkich przejawów niewłaściwej konkurencji oraz solidarną wierność wobec przyjętych zasad.

Przejawami franciszkańskiego przywiązania i wierności Kościołowi będzie także kompetencja i uczciwość w sprawach, prowadzonych w kancelarii parafialnej. Chodzi tutaj o wiernie przestrzeganie kościelnego prawa powszechnego i partykularnego oraz o przekazywanie zgodnych z prawdą danych (zwłaszcza w kronice parafialnej czy przy wypełnianiu rozmaitych kwestionariuszy i przygotowywaniu sprawozdań). Nie mniej ważna będzie także dbałość o porządek i bezpieczeństwo dokumentacji, znajdującej się w kancelarii parafialnej⁸.

3. Franciszkanin – niosący pokój i dobro, radość i życzliwość

Św. Franciszek w Regule zachęca swoich braci, *aby idąc przez świat, nie wszczynali kłótni, ani nie spierali się słowami i nie sądzili innych. Lecz niech będą cisi, spokojni i skromni, łagodni i pokorni, rozmawiający uczciwie ze wszystkimi, jak należy*⁹. Pragnął także, aby jego naśladowcy witali ludzi pozdrowieniem pokoju i głosili innym pokój nie tylko słowami, ale i czynem. To było znakiem odróżniającym i poniekąd streszczającym program naśladowców św. Franciszka, których misją i powołaniem jest stawanie się ludźmi pokoju i twórcami pokoju¹⁰.

Franciszkanin, wierny swojej duchowości, będzie ogarnięty pragnieniem czynienia pokoju i dobra we wszelkiego rodzaju działalności, w tym także

⁸ Zob. A. Malysiak, *Z duszpasterskiej teki. Refleksje pastoralne*, Kraków 1979, ss. 65-92; C. Grzybowski, *Kartoteka parafialna a ochrona danych osobowych*, [w:] M. Sobota [red.], „Efektywne zarządzanie parafią”, Listopad I.5.1. Warszawa 2002, ss. 1-4.

⁹ Św. Franciszek, *Regula zatwierdzona*, rozdz. 3, w. 11-12, s. 183.

¹⁰ L. Iriarte, *Powołanie franciszkańskie. Synteza ideałów św. Franciszka i św. Klary*, Kraków 1999, ss. 262-163.

Franciszkanin w kancelarii parafialnej

w pracy w kancelarii parafialnej. Jego posługa winna się tam charakteryzować prawdziwą radością i otwartością na każdego petenta, przychodzącego do kancelarii. Wyrazem tego będzie uprzejmość i grzeczne odnoszenie się do interesantów, którzy powinni poczuć się uszanowani i życzliwie potraktowani. Jest to ważne szczególnie we współczesnym świecie, w którym wielu ludzi nie potrafi się odnaleźć, czują się zagubieni, niepotrzebni, odsunięci na margines życia społecznego. Trzeba dołożyć wszelkich starań, aby z spotkaniem w kancelarii każdy człowiek wychodził mile przyjęty, spokojny i zadowolony.

Do kancelarii parafialnej przychodzą ludzie z różnymi sprawami, nie zawsze przyjaźnie nastawieni do Kościoła. Wymaga to od franciszkanina, sprawującego posługę w kancelarii, cierpliwości i roztropności. W kontaktach z ludźmi nie trudno o zdenerwowanie czy konflikty, co postuluje konieczność ciągłego uczenia się dialogu z drugim człowiekiem, umiejętności słuchania, posługiwania się odpowiednimi argumentami, a także przyjęcia słusznych uwag i gotowości do przebaczenia. Jest to droga do stawania się autentycznym głosicielem pokoju i dobra.

4. Franciszkanin – brat mniejszy

Św. Franciszek z Asyżu, wpatrzony w ubóstwo i pokorę Jezusa Chrystusa, dokonał życiowego wyboru zrywając z zamożnym stylem życia, w którym wzrastał. Ówczesne stosunki gospodarczo-społeczne dzieliły ludzi na biednych i bogatych - *minores* i *maiores*. Franciszek wybrał miejsce pośród ubogich i chciał, aby jego wspólnota była *minoritas*¹¹. Być mniejszym znaczyło przyjąć odpowiednią postawę wobec Boga, uznając swoje ograniczenia i słabości oraz umieć odkrywać w każdym człowieku bliźniego, z którym utożsamia się Chrystus. W *minoritas* łączą się ze sobą cnoty ubóstwa i pokory, będące drogowskazami franciszkańskiej drogi, na której nie ma miejsca na pogardzanie drugim i osądzanie kogokolwiek¹².

Posługa franciszkanina w kancelarii parafialnej powinna być prawdziwą służbą drugiemu człowiekowi, na wzór Jezusa Chrystusa, który *nie przyszedł, aby Mu służono, lecz, aby służyć* (Mk 10, 45). W takiej perspektywie każdy człowiek, przychodzący do kancelarii to bliźni, który powinien doświadczyć autentycznej miłości bliźniego. Dotyczy to szczególnie ludzi ubogich i to zarówno materialnie, jak moralnie czy duchowo. Do kancelarii często trafiają ludzie, poszukujący pomocy materialnej, rady lub pociechy duchowej. Konieczne jest

¹¹ G. Iammarrone, *Franciszkanizm konwentalny w przyszłości zakorzenionej w teraźniejszości*, [w:] *Jaki franciszkanizm konwentalny na początku trzeciego tysiąclecia? Sesja naukowa na Papieskim Wydziale św. Bonawentury „Seraphicum”*, Rzym, 6 lutego 2001 r., Rzym: Papieski Wydział Teologiczny św. Bonawentury 2001, s. 82.

¹² L. Iriarte, *Powołanie franciszkańskie*, ss. 166-171; C. Niezgodą, *Śladami Franciszka. Wybór pism*, Kraków 1995, ss. 164-165.

zatem wypracowanie skutecznych sposobów udzielania wsparcia materialnego, uwzględniającego rzeczywistą sytuację proszących, środowisko, z którego pochodzą oraz ewentualną pomoc systematyczną i długofalową. Dla osób szukających porad i rozwiązania rozmaitych problemów osobistych i rodzinnych trzeba znaleźć czas, wysłuchać ich i – jeśli to konieczne – umówić się na dłuższe spotkanie poza kancelarią. Franciszkanin powinien mieć w kancelarii także adresy i telefony poradni, ośrodków lub zaufanych specjalistów, do których można odesłać osoby wymagające specjalistycznej pomocy.

Ponadto wszyscy wierni w kancelarii parafialnej powinni być traktowani jednakowo i sprawiedliwie. Nie powinno się ich różnicować ze względu na stanowisko, wykształcenie czy zamożność¹³. Dotyczy to szczególnie delikatnej sprawy, jaką jest kwestia materialna, czyli opłaty związane z procedurami załatwianymi w kancelarii oraz składane ofiary. Franciszkanin powinien kierować się tutaj roztropnością, pamiętając, że jest naśladowcą ubogiego Chrystusa, a otrzymywane środki materialne stanowią wspólne dziedzictwo wszystkich ubogich, z którymi należy się wspólnie dzielić¹⁴.

Wyrazem postawy *minoritas* może być także sam wystrój kancelarii parafialnej. Nie powinien on onieśmielać swoim urzędowym wyglądem ani razić przepychem. Kancelaria urządzona skromnie i z prostotą, ale funkcjonalnie i estetycznie, sprzyja wypełnianiu funkcji duszpasterskich, ośmiela do spotkań i szczerzej rozmowy. Jednakowo dobrze poczują się w takim wnętrzu ludzie prości i wykształceni, ubodzy i zamożni.

5. Franciszkanin – wierny tradycji i otwarty na nowe wyzwania

Święty z Asyżu przemienił Kościół i świat, w którym żył poprzez życie na wzór Ewangelii oraz poprzez miłość do Kościoła. Nie lekcewał wypróbowanych metod i form, którymi posługiwał się Kościół w realizacji swojej misji i chętnie z nich korzystał. Jednak z drugiej strony był otwarty na nowe wyzwania, które odważnie odczytywał i wkomponowywał w swoje działania. Kontestując poniekąd ówczesny porządek społeczny oraz niektóre postawy w Kościele, nie doprowadził do rujnującej wszystko rewolucji, lecz otworzył Kościół – i w pewnym sensie świat – na prawdziwą reformę¹⁵.

¹³ H. Miastowski, *Duszpasterz w kancelarii*, s. 421.

¹⁴ Zob. L. Hardick, J. Terschlüsen, K. Esser, *Franciszkańska Reguła życia, Niepokalanów 1988*, ss. 127-137.

¹⁵ J. Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, Warszawa 2001, s. 188; T. Matura, *Św. Franciszek z Asyżu na nowo odczytany*, Kraków 1999, ss. 28-43.

Franciszkanin w kancelarii parafialnej

Również kancelaria parafialna jest miejscem takiej posługi duszpasterskiej, w której muszą skupiać się zarówno doświadczenia przeszłości jak i otwartość na współczesne znaki czasu. Jednym z takich wyzwań dzisiejszego czasu jest potrzeba aktywnej obecności katolików świeckich w życiu Kościoła. Skuteczne oddziaływanie parafii zależy dziś w dużej mierze od zaangażowania odpowiednio przygotowanych ludzi świeckich. Należy zatem zebrać odpowiednią grupę osób, którym można powierzyć niektóre obszary pracy kancelarii, odciążając w ten sposób duszpasterza. Jest to okazja nie tylko do wykorzystania kompetencji i zdolności parafian, ale także szansa na przełamywanie rozmaitych stereotypów, dotyczących relacji duchowni - świeccy i uczenia się wzajemnej współpracy. Kandydatów do pracy w kancelarii trzeba poszukiwać pośród aktywnych parafian, np. członków kościelnych ruchów, wspólnot i grup, szczególnie wśród braci i siostr Franciszkańskiego Zakonu Świeckich.

W celu usprawnienia pracy kancelarii parafialnej konieczne jest wykorzystanie nowoczesnych środków, w tym komputera i specjalnych programów wspomagających jej pracę. Wspomniane programy umożliwiają ewidencję i wyszukiwanie danych, dotyczących parafian oraz drukowanie różnych dokumentów i wykazów. W znacznym stopniu pozwalają one zautomatyzować pewne czynności w kancelarii parafialnej i wiele spraw po prostu przyspieszyć¹⁶. Dla franciszkanina wzorem będzie tutaj postać św. Maksymiliana Kolbego, który w swojej działalności apostolskiej śmiało sięgał po najnowsze zdobycze techniki i organizacji¹⁷. O. Kolbe pisał: *Ograniczając jak najhardziej potrzeby prywatne, prowadząc życie jak najuboższe, będziemy używali choćby najnowocześniejszych środków. W połatanym habitcie, w podartych butach, na samolocie najnowszego typu, jeżeli to będzie potrzebne dla zbawienia i uświęcenia większej ilości dusz*¹⁸.

Charakterystyczne cechy duchowości franciszkańskiej okazują się bardzo przydatne w kancelarii parafialnej, która jest dzisiaj jednym z ważniejszych miejsc sprawowania duszpasterstwa w parafii. Postawy zalecane współcześnie w kancelarii są zbieżne w wielu punktach z duchowością franciszkańską. Można w tym widzieć potwierdzenie głęboko ewangelicznego charakteru duchowości

¹⁶ Zob. K. Gosiewicz, W. Kessler, *Fara – programy komputerowe w kancelarii parafialnej*, [w:] „Efektywne zarządzanie parafią”, Listopad I.4.1, ss. 1-18.

¹⁷ L. B. Dyczewski, *Niepokalanów wspólnotą zakonną i ośrodkiem apostolskiej działalności w latach Polski niepodległej*, [w:] tenże, *Wspólnota miejscem tworzenia*, Niepokalanów 1992, s. 41.

¹⁸ *Do rycerzy i rycerek Niepokalanej*, „Rycerz Niepokalanej” 12 (1937), s. 354.

franciszkańskiej, a także dowód na głębokie wniknięcie wielu cech tej duchowości w tkankę Kościoła i szeroko pojętą kulturę. W pracy z ludźmi nadal aktualne pozostają słowa św. Pawła: *Dla słabych stałem się jak słaby, by pozyskać słabych. Stałem się wszystkim dla wszystkich, żeby w ogóle ocalić przynajmniej niektórych. Wszystko zaś czynię dla Ewangelii, by mieć w niej swój udział* (1Kor 9, 22-23).

Summary

A Franciscan in the Parish Office

Since the time of the Second Vatican Council, the pastoral dimension of the Parish Office has been accentuated. It is viewed to be the direct meeting place between the clergy and layperson, which creates the possibility of getting to know his faith, problems, and opinions. Often, an encounter between a priest and layperson in the Parish Office can have a long-term impact on the person's relationship with the Church, and even to God. For this reason, the way in which a person is ministered to in the Parish Office is very important. This article takes up the issue of Franciscan service in the Parish Office. After discussing the current model of functioning for the Parish Office, as a setting for pastoral service, characteristic traits of Franciscan spirituality become evident. These can prove to be useful to followers of St. Francis as they serve in the Parish Office. (as)